

BLUP-index för mentalitet

– ett nytt verktyg i verktygslådan för colliuppfödare

Katja Grandinson & Per Arvelius, Institutionen för husdjursgenetik, SLU

Sedan våren 2010 har SLU i samarbete med Svenska Colliklubben arbetat med projektet **Mentalt Sund Collie** som syftar till att utveckla mer effektiva verktyg för colliuppfödare i avelsarbetet för mentala egenskaper. Första delen av projektet har visat på väldigt goda förutsättningar att skapa ett sådant verktyg baserat på MH. Nu fortsätter projektet mot målet att tillhandahålla ett skarpare verktyg i verktygslådan för uppfödare som vill bedriva avel för en förbättrad mentalitet i collierasen.

Vad är ett BLUP-index?

Ett BLUP-index, eller avelsvärde, är ett statistiskt mått på en hunds nedärvningsförmåga. Det talar om "hur mycket" av en specifik egenskap som ett avelsdjur förväntas ge till sin avkomma. BLUP-avelsvärden har visat sig vara väldigt effektiva i avelsarbetet på många olika djurslag när det gäller komplexa egenskaper som påverkas av många faktorer i djurens miljö. Genom att ta hänsyn till effekter av miljö, ålder och kön, samtidigt som man tar in information om alla släktingar till en individ, får man ett mer renodlat mått på vad en hund faktiskt kan förväntas nedärva till sina avkommor.

Hur använder man avelsvärden?

Ett BLUP-index presenteras som hundens avelsvärde i förhållande till rasens genomsnitt. Som regel definieras rasens genomsnitt som ett avelsvärde på 100. En hund som har ett avelsvärde över 100 förväntas alltså nedärva mer av egenskapen i fråga jämfört med rasens genomsnitt, och en hund med ett avelsvärde under 100 förväntas på motsvarande sätt nedärva mindre av egenskapen. Om "mer" eller "mindre" är entydigt med bra eller dåligt beror på var rasen i genomsnitt befinner sig och om avelsmålet är att förändra rasen i någon viss riktning. Är man nöjd med rasens situation som den är idag kan man prioritera hundar med avelsvärden omkring 100. Vill man förändra populationen i någon riktning bör man prioritera hundar som avviker från 100.

Förändras rollen för mig som uppfödare?

En uppfödare har ett stort ansvar att bedöma vilka individer som är lämpliga att representera rasen och bidra till framtida generationer. I valet av avelsdjur finns många aspekter som brukar anses som viktiga att beakta – att hunden är frisk, har en god exteriör och en god mentalitet är exempel på det. Till sin hjälp har en uppfödare en mängd olika informationskällor att tillgå, som genetiska hälsoprogram, tävlingsresultat, MH samt uppfödarens egna erfarenheter och känsla för vilken typ av hund man tycker om.

Betyder införandet av BLUP-index att uppfödarens erfarenhet och känsla för sitt arbete ersätts med en statistiskt beräknad ranglista? Nej, det gör det inte! I och med införandet av BLUP-avelsvärden för mentalitet ger vi uppfödare ett skarpare verktyg för just mentalitet eller, mer korrekt uttryckt, för *några* mentala egenskaper. Även om de mentala egenskaper som kommer att ingå i avelsvärderingen är mycket viktiga finns också andra mentala egenskaper som inte mäts vid MH och som kan vara angelägna ta hänsyn till i avelsarbetet. Dessutom är ju hunden inte bara sin mentalitet, utan alla andra bitar måste fortfarande finnas med. Hundens avelsvärde för mentalitet måste alltså ses i relation till hundens värde för populationen med avseende på andra viktiga egenskaper också.

Det är dock viktigt att påpeka att för att kunna förändra mentaliteten i en ras, till exempel minska rädsor, är BLUP-avelsvärden det bästa verktyg som idag finns att tillgå. På samma sätt som ett BLUP-avelsvärde för en enskild egenskap inte kan ersätta uppfödarens samlade erfarenhet och kunskap om avel, kan inte uppfödaren genom enbart erfarenhet och känsla nå motsvarande säkerhet i uppfattningen om en hunds nedärvningsförmåga för en så komplex egenskap som mentalitet!

Det är också viktigt att komma ihåg att alla egenskaper som är viktiga bör beaktas i avelsarbetet, även om man är nöjd med det man har och inte vill ha en förändring. Tar man inte hänsyn till en egenskap alls finns stor risk att

egenskapen ”driver iväg” i en icke önskvärd riktning.

Projekt Mentalt Sund Collie fortsätter

Målet med projekt Mentalt Sund Collie är att publicera BLUP-avelsvärden för några viktiga mentala egenskaper baserade på hundarnas MH-resultat. Om dessa används som grund för val av avelsdjur, tillsammans med andra egenskaper av vikt för collie, finns goda förutsättningar att nå önskvärda avelsresultat vad gäller till exempel minskade rädlereaktioner.

Mer information om fortsättningen på projektet kommer att presenteras via SCKs hemsida och Colliebladet. Välkomna att höra av er till SCKs styrelse om ni har frågor om projektet!

Redaktionens kommentar:

I senaste numret av Hundsport fanns en artikel om projekt Mentalt Sund Collie. SCK har fått tillstånd att publicera denna här i Colliebladet. Tack till redaktionen för Hundsport och till författaren Åsa Lindholm.